

ХРОНИКА

Међународни научни скуп: "ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА: ПОЛИТИЧКЕ И КУЛТУРНЕ КОНЦЕПЦИЈЕ", Историјски институт САНУ, Београд, 9-11. мај 2001.

У организацији Историјског института САНУ у Београду је 9-11. маја 2001. године одржан међународни научни скуп, који је радио под насловом "Југоисточна Европа: политичке и културне концепције". Ова конференција представља осми међународни научни скуп, који се сваке године одржава у оквиру пројекта "Сусрет цивилизација на Балкану". Позиву Организационог одбора за припрему скупа - који су чинили: проф. др Жан Пол Блед (Париз), проф. др Михајло Војводић (Београд), академик Славко Гавриловић (Београд), академик Милорад Екмечић (Београд), проф. др Драгољуб Живојиновић (Београд), академик Зоран Константиновић (Београд), академик Василије Крестић (Београд), академик Чедомир Попов (Нови Сад), др Радослав Распоповић (Подгорица), проф. др Славенко Терзић (Београд, председник Одбора), проф. др Џон Тредвеј (Ричмонд), проф. др Панајотис Харитос (Родос), проф. др Едгар Хеш (Минхен) и академик Виталиј Шеремет (Москва) - одазвало се преко 30 реномираних научних радника из Аустрије, Бугарске, Велике Британије, Грчке, Италије, Јерменије, Немачке, Румуније, Русије, Француске и Украјине, као и 20 колега из домаћих научних центара (Београд, Подгорица, Нови Сад). Скуп је радио у 6 пленарних заседања.

Основна идеја организатора овог скупа била је да се почетком новог века и новог миленијума изнова осветле разноврсне политичке и културне идеје и планови о грађењу нове Југоисточне Европе, ослобођене од османске и хабсбуршке власти, јер се, како је отварајући скуп нагласио др Славенко Терзић, председник Организационог одбора, "у тим плановима огледају, с једне стране свест народа овог региона о себи самима, а с друге, представе и тежње других европских средина у односу на овај део Европе".

Уводно излагање поднео је академик Зоран Константиновић, који је свој реферат насловио "Истраживања југоисточне Европе као научна дисциплина". Изузетно запажено и добро примљено било је излагање академика Манфреда Бура под насловом "Југоисточна Европа у свом *креативном* облику је нераздвајни део целе Европе".

Након ових општих прегледа истраживања места и простора југоисточне Европе, уследили су реферати посвећени појединим аспектима овог проблема, у широком временском распону од XVI до краја XX века. Тако, на овом скупу се расправљало о месту југоисточне Европе у оквиру османских идеја о уређењу европског дела њиховог Царства, у периоду када је оно било на свом успону, о реинтеграцији Србије у оквиру Османског царства 1690. године, о плановима о месту Срба у Хабсбуршкој монархији од почетка XVII до средине XIX века, о положају кнежевина Влашке и Молдавије у југоисточној Европи у XVIII и XIX веку.

Неколико реферата било је посвећено руским плановима и концепцијама о уређењу југоисточне Европе, такође у широком временском распону од XVII до XX века. Излагања су била посвећена руској доктрини о "Трећем Риму" и Балкану (XVII-XVIII) век, Петру I Петровићу Његошу и плану о стварању славеносрпске државе на Балкану, Николи Рајевском (грофу Вронском) и његовом плану ослобођења Балкана 1867. године, Балкану у плановима Русије XIX и XX века.

Захваљујући активном учешћу колега из Италије, као и стручњацима који се баве српско-италијанским односима из наше земље, једна пленарна седница бавила се местом и улогом Балкана у италијанској политици у другој половини XIX и првој половини XX века. Разматрана су питања места и улоге Србије и Црне Горе у политичким плановима Италије, о Марку Антонију Канинију и његовим идејама о преуређењу Балкана, италијанској културној политици према Балкану током XIX века, о утицају италијанског *иредентизма* на Балкан, јадранском питању.

Велику пажњу изазвали су реферати који су се бавили анализом места и улоге југоисточне Европе у ширим европским оквирима XX века: питањем "дунавске конфигурације" у англо-саксонским геополитичким плановима XX века, југоисточне Европе и спољне политике Вајмарске републике, идеологије и принципа интеграционих пројеката на Балкану и суседству у XX веку, фашизације, совјетизације и "натоизације" Балкана (40-90. године XX века).

Посебну целину, којој је, највећим делом била посвећена завршна, шеста пленарна седница, чинила су саопштења која су се односила на последњу деценију XX века, и распад југословенске државе. Овом приликом поменућемо само неке од наслова реферата посвећених тој проблематици: разарање Југославије, "балкански синдром" и међународно право; распад Југославије и "подељени нови светски поредак" између САД и Русије; исламски фактор као препрека стабилности на Балкану.

Ток ове међународне конференције показао је да је тема о политичким и културним концепцијама уређења југоисточне Европе добро осмишљена и одабрана, јер су укрштени светски путеви на простору југоисточне Европе, различити културни утицаји, као и сукобљени интереси великих сила пресудно утицали на динамичну историју овог региона. Планови за политичко и културно уређење југоисточне Европе јављају се од тренутка када балкански народи потпадају под власт Османлија у другој половини XV века, и трају до данашњих дана.

Рад скупа одликовала је веома жива и плодотворна научна дискусија, која је показала не само да је тема била веома значајна и подстицајна, већ и да се многи проблеми могу разрешити активним научним дијалогом.

Остаје нада да ће Историјски институт САНУ наставити добру традицију одржавања међународних научних скупова посвећених читавом низу важних, а још недовољно расветљених питања прошлости, али и садашњости југоисточне Европе, те да ће Београд, и Југославија у целини, постати један од водећих научних центара за изучавање ове проблематике.

Мр Ема МИЉКОВИЋ-БОЈАНИЋ